

## NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul cuprinde 280 poezii, oferind o imagine de ansamblu asupra operei lirice a lui Radu Stanca, și reprezintă, totodată, prima ediție critică consacrată acesteia. El se deosebește, astfel, de culegerile postume anterioare (*Versuri*, EPL, 1966, *Poezii*, Ed. Albatros, 1973 și *Poezii — Gedichte*, 1979), atât sub raport cantitativ — fiind cea mai amplă selecție apărută pînă acum — cît și sub aspectul criteriilor de publicare.

*Ordonarea materialului* pune în evidență două compartimente distincte, asupra cărora dăm în continuare explicațiile de rigoare:

1. În prima parte sînt reproduse 192 poezii, constituind sumarul unui volum proiectat de autor — pe care l-am tratat, în consecință, cu toate precauțiunile impuse de respectarea cît mai exactă a tuturor indicațiilor ce pot fi socotite drept ultima sa voință. Astfel, potrivit unei însemnări aflate în manuscris, poeziile sînt repartizate în cinci cicluri, avînd această succesiune: *Ars Doloris*, *Baladele Regelui*, *Fumul ruinilor*, *Argonaut cosmic*, *Cina cea de dragoste*; poezia *Doti*, care conferă și titlul general, este așezată separat, în fruntea ciclurilor, conform însemnării citate.

În interiorul ciclurilor textele sînt publicate, de asemenea, în ordinea dorită de autor, după cum urmează: pentru ciclurile *Ars Doloris* și *Baladele Regelui* am dispus de un cuprins definitiv; pentru ciclurile *Fumul ruinilor* și *Argonaut cosmic* am comparat mai multe proiecte corespunzătoare existente în manuscris, stabilind, în cele din urmă, cuprinsul și succesiunea poeziilor în funcție de unitatea tematică, de atmosferă sau de configurație stilistică; pentru ciclul *Cina cea de dragoste* am alcătuit cuprinsul potrivit intenției poetului de a grupa aici poeziile erotice cu caracter intim mai pregnant, selectate din ciclurile anterioare, ceea ce ne-a obligat să operăm unele dislocări ale acestora, exceptînd ciclul *Baladele Regelui*, fără să știrbim, totuși, profilul lor definitoriu și evitînd o rigiditate absolută în efectuarea selecției respective; redistribuirea acestor poezii în favoarea structurării ultimului ciclu respectă succesiunea lor în ciclurile din care au fost extrase, excepție făcînd, iarăși, *Sonetele*, pe care le-am grupat în funcție de ordinea alfabetică a primului vers. Sînt de consultat și notele pentru fiecare ciclu în parte.

2. Considerînd primul compartiment ca material fundamental al ediției, *Addenda*, care constituie al doilea compartiment, cuprinde 88 poezii, repartizate în două subsecțiuni, în funcție de proveniența lor: o selecție de texte din cele peste 72 poezii publicate în periodice și neincluse de autor în volumul proiectat, reprezentînd, în linii mari, faza ezitantă a începuturilor de creație, la care se adaugă *Poem* (Prietenul meu Ioan Negoieșcu), apărută postum în revista „Argeș” — și texte inedite selectate din manuscrise, în măsura în care ele ni s-au părut semnificative, chiar dacă unele nu au titlu sau sînt, parțial, neîncheiate. Pe de altă parte, ne-a fost imposibil să depistăm, în periodice sau în manuscrise, poezia *Stihuri pentru încoronarea fiului meu*, din care I. Negoieșcu citează o strofă în *Curenți noi în poezia din Ardeal* (v. *Bibliografia*).

Succeesiunea poeziilor grupate în prima subsecțiune respectă cronologia aparițiilor respective în periodice; pentru textele selectate din manuscrise am stabilit, în absența datării acestora, o succesiune prin analogie de problematică cu poeziile cuprinse în volumul proiectat. V. și notele la fiecare subsecțiune în parte.

*Stabilirea textului. Datarea.* Toate textele ediției de față — cu excepția unui număr de 26 poezii publicate la *Addenda*, în prima subsecțiune, și care se reproduc după versiunile apărute în periodice — sînt transcrise după manuscrisele definitive, rectificînd tacit erorile de tipar intervenite în reviste sau în culegerile din 1966 și 1973. Am specificat ca variante toate modificările, fie și minime, care reprezintă intervenții clare pe manuscrise, indicînd dorința poetului de a perfecționa, într-un fel sau altul, aspectul formal al versurilor — și am reprodus în note, cum de la sine se înțelege, variantele autonome apărute antum în reviste. Am restituit dedicația pentru ciclul *Argonaut cosmic*, care figurează ca dedicație generală la volumul din 1966, precum și titlul definitiv *Baladele Regelui* pentru ciclul respectiv din volumul proiectat, care în variantele de laborator apare și sub forma *Baladele lacrimii de aur* și a fost reținut ca atare în antologia *Poezii*, 1973.

Potrivit practicii curenți de editare, întregul material este reprodus în ortografia actuală, cu atît mai mult cu cît poetul însuși a utilizat-o constant în ultimele manuscrise, generalizînd, de asemenea, forma „sînt” pentru „sunt”, care apare doar în manuscrisele mai vechi; în schimb, forma „sbor” a fost reținută ca atare, întrucît apare ca titlu al unei poezii; forma „cari” a fost menținută pentru „care” numai în cazurile impuse de ritmul versurilor. S-a păstrat, în fine, conform manuscriselor, ortografierea cu majusculă a unor substantive comune

în unele titluri (*Ars Doloris*, *Baladele Regelui*, *Sfatul Țării*, *Odă noului Timp* etc.) sau în interiorul textelor (*Ziua*, *Noaptea* etc.).

Datarea este specificată cu strictețe numai în cazurile în care ea figurează în manuscrise — iar aceste cazuri sînt relativ rare. Nu ne-am permis nici un fel de alte ipoteze în acest sens, bunăoară după criteriul primei apariții în periodice, fiindcă ne-am convins că ele nu sînt concludente.

*Structura ediției.* Textele sînt precedate de o *Cronologie bio-bibliografică* și urmate de aparatul critic format din *Note și comentarii* și *Bibliografie*.

1. *Cronologia bio-bibliografică* este împărțită, în scopul unei mai clare prezentări a materialului, în două părți: I. *Familia scriitorului* și II. *Scriitorul*. Am considerat că ar prezenta interes informații mai ample asupra descendenței lui Radu Stanca, deoarece familia sa este reprezentativă pentru rolul pe care l-au jucat multe familii de intelectuali români în Transilvania dinainte de Unire; se mai poate urmări, pe parcursul acestor informații, evoluția preocupărilor culturale și a aptitudinilor creatoare ale diferitelor generații, inclusiv orientarea spre teatru a generației din care a făcut parte scriitorul. Am notat, de asemenea, unele date istorice și culturale mai importante, cu privire specială asupra Transilvaniei, spre a contura, astfel, climatul în care s-a format și a creat poetul — insistînd în amănunt asupra evenimentelor în care a fost implicat direct (constituirea Cercului Literar de la Sibiu, întemeierea teatrului sibian contemporan etc.).

2. *Notele și comentariile* semnaleză aparițiile anterioare ale poeziilor în periodice și în volumele din 1966, 1973 și 1979; se specifică pretutindeni sursele de transcriere a textelor, spre a evita eventualele dileme de interpretare asupra diferențelor care intervin între textele publicate din ediția noastră și aparițiile precedente; se menționează de asemenea, variantele și datarea manuscriselor, conform precizărilor din paragraful corespunzător.

Întrucît aprecierea critică globală a operei lui Radu Stanca revine *Prefeței*, am redus comentariile la indicații sumare, privind, mai cu seamă, corespondențele tematice sau de configurație stilistică dintre diversele poezii; nu au fost ocolite anumite analogii ipotetice cu alte creații lirice (L. Blaga, M. Eminescu, T. Arghezi ș.a.) — dar s-au omis deliberat referirile similare la poezia lui Ștefan Aug. Doinaș și Ioanichie Olteanu, tocmai fiindcă, „pe nesimțite“, doar aceste apropieri și comparații apar insistent în majoritatea comentariilor consacrate operei lui Radu Stanca. În fine, am considerat de la sine înțeleasă obligația

de a da sumare explicații pentru aluziile livrești (mitologice sau de altă natură) cuprinse în textele publicate.

În ansamblu, am fost preocupăți de o cât mai limpede structurare a aparatului critic, în așa fel încît el să nu prezinte dificultăți de descifrare pentru cititorul care va fi interesat și de această parte pur filologică, de aceea mai aridă, a ediției.

3. *Bibliografia*, ordonată alfabetic după numele autorilor, este *selectivă*, cuprinzînd numai articolele și studiile ce se referă la *opera lirică* a lui Radu Stanca; sînt omise, în această ordine de idei, articolele semnate de I. Negoieșcu (*Poezia lui Radu Stanca*, în *Gazeta literară*, 1966, nr. 32, p. 7) și Ioana Lipovanu-Theodorescu (*Fețele poeziei lui Radu Stanca*, în *România literară*, 1972, nr. 3, p. 8), care, prin amplificare și completare, au fost republicate ca prefețe la culegerile din 1966 și, respectiv, 1973 — fiind semnalate, ca atare, la *Cronologia bio-bibliografică*; sub același regim este citată și prefața lui Ștefan Aug. Doinaș, *Un trubadur modern — Radu Stanca*, apărută în fruntea culegerii bilingve *Poezii — Gedichte* din 1979. Se mai adaugă acestei selecții cîteva titluri din care se pot extrage lămuriri suplimentare asupra biografiei scriitorului, deși surpriza unor nedorite scăpări nu poate fi nicidecum exclusă la acest capitol.

La sfîrșitul volumului figurează *Indicii alfabetici* după titlul și după primul vers ale fiecărei poezii.

Înceind ediția, exprimăm cea mai vie recunoștință Doamnei Doina Stanca, pentru generozitatea cu care ne-a pus la dispoziție manuscrisele și pentru consultările obiective prin care a contribuit la munca noastră de îngrijire a textelor — așa cum mulțumim Doamnei Doina Jitianu și lui Horia Stanca, sora și fratele poetului, care ne-au comunicat prețioase informații referitoare la familia poetului.

M.L.